

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	7
--------------------	---

CZĘŚĆ I

METODY BADAWCZE

<i>Małgorzata A. Basińska, Agnieszka Kruczek, Agata Borzyszkowska, Izabela Grzankowska, Martyna Janicka</i> Polska adaptacja skali do pomiaru ruminacji gniewu – <i>Anger Rumination Scale</i> Denisa G. Sukhodolsky'ego	13
--	----

<i>Agata Borzyszkowska, Małgorzata A. Basińska</i> Elastyczność poznawcza jako istotny aspekt elastyczności w radzeniu sobie ze stresem na przykładzie osób uzależnionych od alkoholu utrzymujących abstynencję	39
--	----

<i>Pavel Larionov, Ekaterina Ageenkova</i> Zastosowanie techniki „Personalna bajka” w psychologii klinicznej	57
---	----

CZĘŚĆ II

DIAGNOZA PSYCHOLOGICZNA

W WYBRANYCH KONTEKSTACH KLINICZNYCH

<i>Agnieszka Kruczek</i> Badanie humoru w kontekście diagnozy wypalenia zawodowego wśród nauczycieli – rola poczucia stresu w pracy	79
---	----

<i>Karolina Szatkowska</i> Czynniki istotne dla diagnozy wypalenia sił wśród pielęgniarzek anestezjologicznych.....	103
---	-----

<i>Bernadetta Izydorczyk</i> Diagnoza psychologiczna dzieci z zaburzeniami karmienia i odżywiania, cz. I	127
--	-----

Bernadetta Izydorczyk
 Diagnoza psychologiczna zaburzeń odżywiania u młodzieży
 i dorosłych, cz. II 151

Agata Borzyszkowska, Małgorzata A. Basińska
 Ruminacja gniewu w grupie osób uzależnionych od alkoholu
 utrzymujących abstynencję 181

Ewa Wojtynkiewicz, Magdalena Liberacka-Dwojak, Marcin Sękowski
 Organizacja osobowości u osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków 201

Dorota Mącik
 Wczesne nieadaptacyjne schematy i rysy osobowości unikającej i zależnej
 u osób z zaburzeniami lękowymi i depresyjnymi 227

CZĘŚĆ III

ZASTOSOWANIE METOD PSYCHOLOGICZNYCH W KONKRETNÝCH SYTUACJACH

Izabela Grzankowska
 Postępowanie diagnostyczne wobec pacjentki z zaburzeniem stresowym
 pourazowym (PTSD) oraz współwystępującą depresją z objawami
 somatycznymi – wartość diagnostyczna *Minnesockiego wielowymiarowego*
inwentarza osobowości-2 (MMPI®- 2) 251

Krzysztof Piórowski, Małgorzata A. Basińska
 Znaczenie diagnostyczne metod do badania schematów poznawczych
 i ich trybów w procesie psychoterapii pacjentki z nawrotem epizodu depresji
 – studium przypadku 289

Wprowadzenie

Diagnostowanie to jedna z podstawowych czynności w pracy psychologa, niezależnie od obszaru funkcjonowania zawodowego, od specjalizacji czy rodzaju praktyki psychologicznej. Jak napisała prof. Katarzyna Stęplewska-Żakowicz (2009) w swojej książce, powołując się na *Słownik wyrazów obcych i zwrotów obcojęzycznych* Władysława Kopalińskiego (2006), słowo *diagnoza* pochodzi z języka greckiego i oznacza „rozpoznanie”. To rozpoznawanie oznacza w psychologii zarówno proces diagnostyczny, rezultat tego procesu, jak i całość wiedzy teoretycznej oraz praktycznej na ten temat (Paluchowski, 2001; Stęplewska-Żakowicz, 2009). Odbywa się ono w różnych kontekstach funkcjonowania osoby. Z perspektywy rozwojowej może dotyczyć zarówno dzieci, jak i osób dorosłych czy starszych. Może ujmować te osoby w środowisku dla nich specyficznym, np. w domu, w szkole, w pracy. Przyjmując perspektywę osobowości, diagnostowanie może odnosić się do całej osobowości lub jej poszczególnych wymiarów. Ponadto diagnostowanie może odbywać się z perspektywy zdrowia lub jego braku, a wtedy mówimy o diagnozie klinicznej.

Diagnoza kliniczna jest rozumiana na dwa sposoby (Ziemski, 1973):
a) jako sposób postępowania przeciwstawny diagnozie psychometrycznej;
b) jako proces poznawania ludzi, którzy mają trudności w regulowaniu własnych stosunków z otoczeniem. Te czynności diagnostyczne, szczególnie podejmowane w stosunku do osób chorych, a przez to łatwych do zranienia, powinny być dokonywane zgodnie z najwyższymi standardami wykonywania zawodu i z poszanowaniem zasad etycznych. Wskazuje to na bardzo istotne znaczenie kompetencji w przeprowadzaniu diagnozy psychologicznej, czyli umiejętności zastosowania odpowiedniej procedury, w tym umiejętności doboru narzędzi diagnostycznych i posłużenia się nimi, tak aby wyjaśnić poddane diagnozie zagadnienie (Paluchowski, 2012).

Z uwagi na złożoność dziedziny, jaką jest psychologia kliniczna, a równocześnie na intensywny jej rozwój w zakresie metodologii badań niezbędna

jest w tym działaniu szeroka i wciąż wzbogacana wiedza zarówno teoretyczna, jak i praktyczna, ale również głęboka świadomość, że diagnozowanie to interwencja, która wiąże się z konsekwencjami dla każdej z osób, której dotyczy.

Również wymiar etyczny diagnozowania nie ogranicza się tylko do sposobu traktowania osoby badanej, o co z całą pieczołowitością jesteśmy zobowiązani dbać, ale także do stałego rozwoju zawodowego psychologów. W kodeksie etycznym psychologów (1992) znajdują się punkty podkreślające ten ważny aspekt. Wśród nich jest zalecenie, by kwalifikacje psychologa odzwierciedlały aktualny poziom wiedzy i technik psychologicznych (pkt. 4), a także, że psycholodzy powinni przyczyniać się do rozwoju wiedzy, ulepszania metod badawczych, narzędzi diagnostycznych i technik terapeutycznych (pkt. 5).

Mając na uwadze te zalecenia, oddajemy do rąk psychologa praktyka tę publikację, która jest efektem wspólnych dyskusji, badań i analiz, a ma na celu poszerzenie wiedzy i umiejętności w obszarze diagnozy klinicznej. Prezentowane treści zostały podzielone na trzy części. Pierwsza składa się z trzech rozdziałów zawierających informacje na temat: (1) nieznaney w Polsce skali do pomiaru ruminacji gniewu Denisa G. Sukhodolsky'ego, (2) trafności kwestionariusza do pomiaru elastyczności w radzeniu sobie ze stresem Małgorzaty A. Basińskiej i zespołu w grupie niepijących alkoholików oraz (3) projekcyjnej metody „Personalna bajka”. Jest to część, która ma przyczynić się do popularyzacji nowych lub mało znanych na gruncie polskim metod diagnostycznych, aby do rąk praktyków dotrzeć mogły narzędzia sprawdzone w aktualnej rzeczywistości, a jednocześnie oparte na współczesnych teoriach. Zawarte w tej części zostały zarówno informacje o konkretnych narzędziach diagnostycznych, jak i o kontekście, w jakim mogą zostać trafnie zastosowane. Część druga zawiera siedem rozdziałów. Prezentują one wartość metod badawczych w różnych kontekstach funkcjonowania jednostek, tak aby odpowiedzieć jak najszerzej na potrzeby psychologów prowadzących diagnozę kliniczną w różnych obszarach pracy zawodowej. Dwa pierwsze pokazują znaczenie czynników istotnych dla diagnozy wypalenia zawodowego nauczycieli i pielęgniarek. Kolejne dwa podejmują zagadnienia diagnostyczne w sytuacjach zaburzeń odżywiania w zależności od etapu życia: dzieci, młodzieży i dorosłych. W ich treści znajdują się także bardzo konkretne zalecenia odnoszące się do procedury postępowania

diagnostycznego i koniecznych do zweryfikowania obszarów, tak aby psychologiczna diagnoza kliniczna zaburzeń odżywiania była rzetelna, wszechstronna, i aby uwzględniała złożoność zjawisk, którymi się zajmuje. Autorzy następnych trzech rozdziałów oferują nowe perspektywy diagnozy osobowości. Dwa rozdziały mają na celu wskazanie ważnych aspektów diagnostycznych osób uzależnionych od alkoholu. Diagnoza osobowości umożliwić ma analizę mechanizmu uzależnienia na pogłębionym poziomie utrwalonych, całościowych wzorców zachowań. Jest to również próba sformułowania wyjaśnień, które pozwolą na przewyciężenie ograniczeń w psychoterapii osób uzależnionych od alkoholu. W rozdziale kończącym tę część Autorka omawia znaczenie wczesnych nieadaptacyjnych schematów poznawczych w diagnozie osób z zaburzoną osobowością oraz u osób z zaburzeniami lękowymi i depresyjnymi. Trzecia część zawiera dwa studia przypadków, w których Autorzy pokazują sposób postępowania w konkretnych sytuacjach badawczych. Umieszczono w nich konkretne przykłady rzetelnie i wieloaspektowo prowadzonego postępowania diagnostycznego, ze szczegółowym uzasadnieniem metodologicznym i wyjaśnieniem merytorycznym, które uwzględnia wymagania stawiane psychologom kształcącym się w ramach specjalizacji z psychologii klinicznej.

Jesteśmy przekonane, że przekazujemy Czytelnikom wartościowe opracowanie, które wesprze psychologów w realizowaniu najwyższych standardów w praktyce psychologicznej diagnozy klinicznej.

Małgorzata A. Basińska
Izabela Grzankowska

BIBLIOGRAFIA

- Paluchowski, W.J. (2012). Kompetencje diagnostyczne psychologa i ich obraz. *Czasopismo Psychologiczne*, 18, 1, 9–15.
- Paluchowski, W.J. (2001). *Diagnoza psychologiczna*. Warszawa: WN Scholar.
- Polskie Towarzystwo Psychologiczne (1992). *Kodeks etyczno-zawodowy psychologa*. Warszawa: PTP.
- Stęplewska-Żakowicz, K. (2009). *Diagnoza psychologiczna*. Gdańsk: GWP.
- Ziemski, S. (1973). *Problemy dobrej diagnozy*. Warszawa: Wydawnictwo Pedagogiczne.